

TEATRU

MALTA

Žiguzajg

Arts Festival for Children & Young People

**RESOURCE PACK:
EDUKATURI**

LARINGA MEKKANIKA

A CLOCKWORK ORANGE ta' ANTHONY BURGESS

TEATRU

MALTA

Žiguzajg

Arts Festival for Children & Young People

03

Il-produzzjoni ta' *Laringa Mekkanika*
Il-festival ta' Žiguzajg

04

Teatru Malta
Għaliex il-*Laringa Mekkanika*?

05

It-tim ta' Teatru Malta
It-tim artistiku

06

X'inhi din il-*Laringa Mekkanika*?

08

Id-direttur u l-viżjoni tiegħu

09

L-awtur

10

Mistoqsijiet għad-diskussjoni

11

Riżorsi għall-edukaturi

TEATRU

MALTA

Žiguzajg

Arts Festival for Children & Young People

Il-produzzjoni ta' *Laringa Mekkanika*

Il-produzzjoni *Laringa Mekkanika* qed tiġi mtella' bejn il-Ħamis 21 ta' Novembru u l-Ħadd 24 ta' Novembru 2019 fil-Valletta Campus Theatre. Din hija ko-produzzjoni

bejn Teatru Malta u Žiguzajg, Festival Internazzjonali tal-Arti għat-Tfal u għaž-Žgħažagħ.

Il-festival ta' Žiguzajg

Il-viżjoni tal-Festival huwa li tqarreb lit-tfal u liž-žgħažagħ lejn iċ-ċentru tal-ekoloġija kreattiva Maltija. Dan l-għan jintlaħaq permezz ta':

- programm li jittella' kull sena ta' livell artistiku ferm għoli li jiċċelebra l-kreattività u d-diversità fl-arti;
- kultivazzjoni tal-iżvilupp tal-udjenza u l-partecipazzjoni tagħha permezz tal-attivitajiet imfasslin;
- opportunitajiet professjonali għall-iżvilupp ta' artisti li qegħdin ifittxu

li jaħdmu fis-settur;

- iżvilupp ta' ripertorju ta' xogħolijiet kreattivi għat-tfal u għaž-žgħažagħ;
- promozzjoni tal-inkluzzjoni soċjali u tal-aċċessibilità fl-industrija kreattiva;
- ħolqien ta' networks u kollaborazzjonijiet internazzjonali ma' sħab ta' natrua strateġika.

Għal iktar tagħrif u informazzjoni:
<https://www.ziguzajg.org/schools/>.

TEATRU

MALTA

Žiguzajg

Arts Festival for Children & Young People

Teatru Malta

Teatru Malta huwa l-ewwel Teatru Nazzjonali ta' Malta mingħajr hitan. Nistħajjilkom tistaqsu, x'jiġifieri mingħajr hitan? Ħa nispegawlkom:

- Mingħajr hitan tfisser li ma jkunx hemm limitazzjonijiet, biex jinholq teatru li jhoss il-polz tal-udjenja. Irridu nkunu innovattivi għalkollox u rilevanti. Irridu noholqu teatru li tibqa' tiftakru.

- Mingħajr hitan tfisser aktar libertà li jinholq xogħol li tixtieq tara int. Ahna nemmnu li hemm aktar minn udjenja waħda hemm barra, għalhekk qed noholqu xogħol għal kulhadd. Xogħol li bih qalbek tinda tħabbat.
- Mingħajr hitan tfisser li int dejjem mistieden.

Għaliex il-*Laringa Mekkanika*?

Il-*Laringa Mekkanika* huwa xogħol teatrali li jesplora l-għażla li għandhom ż-żgħażaġh quddiemhom f'dinja mimlija vjolenza. Kemm Teatru Malta, kif ukoll il-Festival ta' Žiguzajg, dejjem emmnu li t-teatru huwa għodda b'saħħitha, li permezz tal-kreattività, tista' titkellem, u tgħin

lill-udjenzi jirrifletu, dwar dawn it-temi tas-soċjetà kontemporanja. Dan il-ktejjeb huwa miktub għaż-żgħżagħ li ħa jaraw din il-produzzjoni biex jhegġiġhom iktar biex jirrifletu fuq dan ix-xogħol b'lingwaġġ li jappella għalihom.

TEATRU

MALTA

ŽigUŽajg

Arts Festival for Children & Young People

It-tim ta' Teatru Malta

Direttur artistiku

Sean Buhagiar

Eżekuttiv għall-marketing u l-brand

Alessia Caruana

Amministratur tal-uffiċċju u l-faċilitajiet

Antoine Zammit

Kap tal-produzzjonijiet

Elaine Falzon

Amministratur tal-produzzjonijiet

Mireille Estelle Camilleri

Editur tal-kontenut

Simon Bartolo

Uffiċjal klerikali

Marlon Apap

It-tim artistiku

Alex

Jamie Cardona

Atturi f'partijiet varjati

Benjamin Abela

Mike Basmadjian

Monique Dimech Genuis

Stephen Mintoff

Paul Portelli

Charlotte Stafrace

Mariele Zammit

Direttur artistiku

Sean Buhagiar

Maniġer tal-produzzjoni

Mireille Estelle Camilleri

Traduttur

Wayne Flask

Disinjatur tas-sett

Romualdo Moretti

Disinjatur tal-awdjo

Mario Sammut

Disinjatur tal-kostumi

Isabel Warrington

ASM

Denise Perini

Direttur tal-moviment

Cheryl Lofreda

Direttur tal-vuċi

Sean Borg

Animazzjoni u Editjar

Chris Goa Farrugia

Repetiteur

Luca Zerafa

Maniġer tal-palk

Sefora Mannino

Konsulent edukattiv

Dr Tyrone Grima

Props maniġer

Sven Bonnici

Disinjatur tad-dawl

Late Interactive

Konstruzzjoni tas-sett

Claudio Apap

Irtokk u xagħar

Jackie Grima

X'inhil din il-Laringa Mekkanika?

A Clockwork Orange - Stanley Kubrick (1971)

Forsi xi wħud minnkom semgħu bil-film *A Clockwork Orange* tal-famuż direttur Stanley Kubrick. Oħrajn forsi qraw il-ktieb bl-istess titlu miktub minn Anthony Burgess. U forsi oħrajn minnkom qatt ma semgħu bih. Ma jimpurtax. Ejja nibdew mill-bidu.

Laringa Mekkanika hija plej ibbażata fuq il-ktieb *A Clockwork Orange*, li nkiteb fl-1962. Dan il-ktieb ġie adattat f'plej mill-awtur stess u mibdul fi film fl-1971. Imma bħalma jiġri ta' spiss l-istorja tal-ktieb (u l-plej) u tal-film, huma xi ftit differenti minn xulxin. Fil-fatt it-tmiem huwa differenti! Il-verżjoni li ħa taraw intom hija leali għall-ktieb oriġinali. Il-plej, maqluba għall-Malti minn Wayne Flask, hi taħt id-direzzjoni ta' Sean Buhagiar u fiha għadd ta' atturi bravissimi.

Imma l-istorja interessanti?

U mhux ovvja! Il-ktieb hu kkonsidrat wieħed mill-aqwa kotba tas-seklu għoxrin skont it-Times Magazine u l-film ta' Kubrick kien nominat għal xebgħa Oscars, fosthom l-aħjar film tas-sena.

Bażikament l-istorja qed iseħħ fil-futur qarib. Il-protagonist huwa Alex, teenager mmexxi l-gang tiegħu li jgħoxxew iduru l-belt u jwettqu atti ta' vjolenza għall-gost. Alex huwa wkoll iffissati fuq il-mużika ta' Beethoven. (Vjolenza u Beethoven? Kif jista' jkun? Issa taraw... Ftit suspense dejjem jagħmel tajjeb.)

Imma darba minnhom jinqabad, u meta jispiċċa l-ħabs jibdew jagħmlu esperimenti fuqu biex ifejquh mill-kilba għall-vjolenza li għandu. Tgħid ifejquh? U fuq kollox, sewwa li jagħmlu dawn l-esperimenti fuqu? U lilu, u żgħażaġħ bħalu, tajjeb li nħalluhom iħufu fit-toroq tagħna u jweġġgħu lin-nies, hekk, għalxejn b'xejn? Dawn huma l-mistoqsijiet li din l-istorja ħa ġġiegħlkom isaqsu waqt, u wara, li taraw din il-plej tal-ġenn.

Vera li l-kliem tal-plej huwa stramb? U li fiħ ukoll...

Tinsewx x'għidna. Il-plej qed iseħħ fil-futur qarib. Allura ż-żgħażaġħ żviluppaw il-kliem tagħhom. Mhemmx għalfejn tiskantaw. Ġieli anki intom stess tagħmluha din. Qatt għidtu xi ħaġa quddiem il-ġenituri jew iz-zijiet, u huma fehmukom mod, imma »

intom kontu qed t'fissru xi haġa oħra? Alex u sħabu jagħmlu l-istess. Imma mal-ewwel tibdew tifhmuhom. Għax jużaw kliem vera *cool*.

Vera wkoll li jużaw xi kliem hażin. (Bħalma jużaw ħafna nies oħra fit-triq!) Jiġifieri aħna ġejjin naraw plej ma' tal-iskola li fiha kliem hażin? Dawn xi b'cejjeċ huma? Mela d-dinja nqelbet ta' taħt fuq? Lanqas xejn! Suppost kollha kemm intom tistudjaw il-letteratura l-iskola. Kittieba kbar jużaw kliem hażin jew riferenzi ta' natura sesswali, fosthom Shakespeare (qatt ma ndunajt? Mela mur iġri sal-librerija issa stess), Scott Fitzgerald u George Orwell, fost tant oħran. Hemm għalfejn? Il-letteratura titkellem dwar il-ħajja u spiss tuża l-kliem u l-ħsibijiet li nużaw fil-ħajja ta' kuljum. Kif tista' tgħallimna l-letteratura jekk ma tagħmilx hekk? Imma din tagħmilha bl-iskop li tagħmilna persuni aħjar. Dan huwa l-għan ukoll ta' *Larinġa Mekkanika*.

Issa aħna x'jimpurtana minn ktieb li nkiteb kwazi sittin sena ilu?

Għax dan hija storja li ma tixjieħ qatt! It-temi li hemm fil-ktieb, u fil-plej, għadhom iqanqlu ħafna ħsibijiet. Jiena nasal biex ngħid li din il-plej hija iktar rilevanti illum milli kienet meta ħarġet għall-ewwel darba. Fid-dinja li qed ngħixu fiha, kif ukoll f'pajjiżna, vjolenza mhommx? Intom, toħorġu fil-wikends u xeni ta' ġlied

żgur li rajtu. U jekk ma rajtuhomx, smajtu bihom. U bħall-gang ta' Alex hawn ħafna żgħażaġħ li sfortunatament il-vjolenza tagħtihom gost. Jekk mhux fil-ħajja ta' kuljum, fid-dinja virtwali. Fix-xeni ta' logħob diġitali li spiss nhedew fihom għal sigħat twal. Il-bniedem huwa annimal vjolenti, u din il-plej turina kif kull wieħed u waħda minna taf tkun vittima ta' dan l-instint.

Imma l-plej isaqsina wkoll x'jedd għandu l-pajjiż ta' kif għandu jeducana fejn jidhlu l-instinti tagħna. Naħseb naqblu li l-vjolenza mhux tajba. (Naqblu jew le?) Imma nemmnu wkoll li għandna d-dritt għall-opinjoni u l-espressjoni tagħna. Kollha kemm aħna għandna l-libertà u nissieltu għaliha meta tiġi mhedda. Allura l-istat jista' jieħu deċizzjonijiet estremi bħalma jagħmlu f'*Larinġa Mekkanika* biex 'jeduka'? Tgħiduli, fejn sejjer b'rased? Mela f'Malta jsiru dawn l-esperimenti? Lanqas xejn. Imma f'pajjiżi oħra saru u għadhom jsiru. (Fittex ftit fuq Google u tara). U wara kollox sa tletin sena ilu xi daqqa ta' riga fuq idejk kont taqlagħha l-iskola f'Malta jekk toqgħod imqareb. *Larinġa Mekkanika* ma tagħtiex risposti fuq dawn is-sitwazzjonijiet. Imma tqajjem ħafna mistoqsijiet!

U għaliex it-titlu *Larinġa Mekkanika*?

Kemm tridu tkunu tafu xorti? Araw il-plej, u ssiru tafu. Żgur li ma jiddispaċikomx!

Id-direttur u l-vizjoni tiegħu

Imma tajjeb kemm hu tajjeb l-iskript, plej, biex tirnexxi għandha bżonn direttur tajjeb. Kollox iħoll u jorbot mid-direttur u l-laqta li jagħti lill-plej. Fortunatament, *Laringa Mekkanika*, qiegħda f'idejn tajbin u sodi. Mort nitkixxef biex nara x'be ħsiebu jagħmel b'din il-plej Sean Buhagiar, u b'liema ideat kien ħa joħroġ bihom. Għax is-sur Buhagiar qatt ma taf biex ħa joħroġ. Imma li naf żgur huwa li dejjem joħroġ b'ideat tal-ġenn. (Tiftakru x'għamlu b'*Raymond Fight Beck* u *The Crucible*? Jekk ma rajtuhomx, tliftu tnejn mill-iktar produzzjonijiet interessanti li ttellgħu f'dawn l-aħħar snin f'Malta).

- Skont is-sur Buhagiar din il-plej mhix dwar il-vjolenza, imma dwar l-għażla. Nagħmlu x'nagħmlu f'ħajjitna dejjem nistgħu nagħzlu li nagħmluha jew le. Il-mazz tal-karti f'idejna!

(Qisha ġejja xi lesson tal-ethics jew tal-PSD din!)

- Imma s-sur Buhagiar mhux ħa jieqaf hemm. Il-plej hija mimlija mużika, sal-punt li skont id-direttur qed isejjilha *musical*. It-teatru u l-palk ħa jkunu mibdulin f'*club*, b'mużika li tappella liż-żgħżagħ.

(Wow! Altru mhux lezzjoni l-iskola din ħa tkun!)

- Is-sur Buhagiar ħa jużaw dik li fit-teatru

ngħidulha t-teknika Brextjana (kemm hi kelma tqila din!), voldieri li bħala udjenza l-ħin kollu ħa jfakkrukom li qed taraw plej. (U għaliex? Għalissa mhux ħa ngħidilkom għaliex. Tifhmuha l-għaliex żgur meta taraw il-plej). Kollox ħa jkun eżagerata. Kostumi qishom ġejjin mill-cartoons. Azzjonijiet kbar u grotteski. Skrins mad-dawra tal-palk. Tgħoxxew b'dak li taraw.

(Għidtilkom mill-bidu nett li ħa tiegħdu buzz f'dil-produzzjoni.)

- Imma din it-teknika s-sur Buhagiar mhux ħa jużaha biss biex ipaxxi l-għajn »

bil-kuluri u bil-movimenti. Il-messaġġ irid jaasal b'mod qawwi u sħiħ. Jekk l-azzjonijiet li ha jagħmlu l-atturi ha jkunu kbar u kkjografati, ir-reazzjonijiet tal-karattri li ha jgarrbu l-vjolenza ha tidher awtentika. Għax fuq l-iskrins il-kbra ha jidhru close-ups ta' wiċċhom biex naraw minn xiex ikunu għaddejjin u nkunu nistgħu naħsbu iktar fuq it-temi li din il-plej qed tesplora.

(OK, forsi ma fhimtux għal kollox kif ha taħdem din il-biċċa xogħol, imma nagħtikom garanzija li ha timpresjonaw ruħkom!)

- U bħalma jagħmel is-soltu s-sur Buħagiar għandu miegħu tim eċċezzjonali. Jekk tagħtu daqqa t'għajn lejn il-lista fil-bidu ta' dan il-ktejjeb żgur li ha tagħrfu l-ismijiet ta' atturi

L-awtur

Anthony Burgess huwa kittieb li twieled l-Ingilterra fl-1917. Ħafna mill-kitbiet tiegħu huma ta' natura komika. *A Clockwork Orange* huwa bla dubju l-iktar xogħol famuż tiegħu. Fost xogħlijiet oħra li jibqa' mfakra għalihom insibu l-iscreenplay tas-serje televiżiva *Jesus of Nazareth*. Ix-xogħlijiet tiegħu jgħiegluna jaħsbu fuq mistoqsijiet importanti ħafna tal-ħajja. Kien ukoll kompożitur tal-mużika. Burgess miet fl-1993.

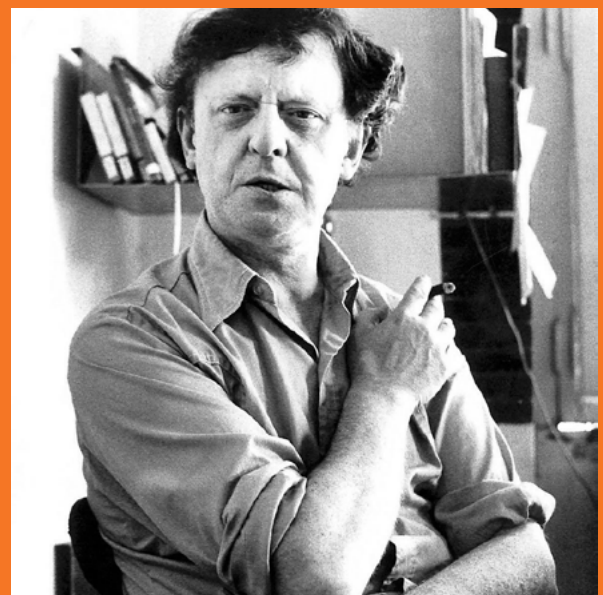
kbar, kif ukoll nies bravi ħafna wara l-kwinti. L-atturi huma taħlita ta' atturi b'esperjenza, kif ukoll atturi żgħżagħ li huma dinamici tassew.

(Fi ftit kliem, għandkom siegħa li ha tgħaddi qisha ziffa u li fiha ha tiegħu gost żgur!)

Mela, issa agħlqu tikka dan il-ktejjeb u nistidinkom biex taraw din il-*Laringa Mekkanika*.

(Il-parti fuq l-aħħar paġna huma ftit mistoqsijiet ta' riflessjoni għal wara l-plej. Issa nispera li għax għidtilkom biex tarawhom wara ma tispicċawx taqrawhom issa! Għax vera l-każ li kollox kontra d-dinja tagħmlu intom ż-żgħżagħ, xi ftit jew wisq qiskom bħal Alex!)

Ħerqan ħafna li nsir naf x'jidhrilkom!

Mistoqsijiet għad-diskussjoni

- 1) Aħna dejjem u kullimkien liberi? Kien hemm xi każijiet f'ħajtek li hassejt li l-libertà tiegħek kienet mhedda b'xi mod jew ieħor?
- 2) Kif taħseb li għandha jkunu indirizzati l-atti ta' vjolenza estrema?
- 3) Għandna niċċensuraw il-logħob u l-films li fihom vjolenza, u jekk iva liema tipi ta' vjolenza? (Għax jekk taħsbu ftit il-maġġoranza ta' films fihom xi xena ta' vjolenza).
- 4) Jista' l-Gvern jipprova jikkontrolla lill-poplu? F'liema sitwazzjonijiet taħseb li din hija aċċettabli?
- 5) Temmen li għandu jkun hemm forom ta' kastigi għall-atti estremi?
- 6) Xi skop għandu jkollu l-ħabs fir-riformazzjoni tan-nies li wettqu xi haġa kontra s-socjetà?
- 7) Il-bniedem ġie maħluq ħieles? Il-bniedem ġie maħluq tajjeb? Il-bniedem maħluq ħażin? Il-bniedem ġie maħluq?
- 8) Taħseb li min ikun ribelluż b'hal Alex jimmatara meta jikber?
- 9) Kemm taħseb li din il-plej hija rilevanti għal żminijietna?
- 10) Liema kienet l-iktar parti li laqqtitek fil-plej, u għaliex?

Rizorsi għall-edukaturi

Attività 1

Il-mistoqsijiet li jinsabu fil-paġna ta' qabel jistgħu jintużaw ukoll fil-klassi. L-għan tagħhom mhuwiex li jinstabu xi soluzzjonijiet jew tweġibiet. Spiss dawn il-mistoqsijiet ta' natura eżistenzjali jibqgħu bla tweġiba. Anzi l-għalliem għandu jhegġeg li jkun hemm perpsettivi differenti, u anki kuntraditorji għal xulxin, għax permezz t'hekk id-diskussjoni tkun iktar rikka.

L-agħar haġa li tista' ssir hija li wara li jsir dan l-eżerċizzju l-istudenti jintalbu jiktbu xi essej fuq it-temi esplorati. Din toħnoq il-proċess kollu. Li jista' jsir huwa li l-istudenti jkunu mhegġin (imma mhux obbligati) li bħala individwi jesprimu ruħhom fuq il-proċess wara d-diskussjoni permezz ta' mod kreattiv, tal-għażla tal-istudent/a, li jista' jinkudi l-kitba, imma jista' jkun ukoll permezz ta' modi oħrajn, fosthom il-fotografija, l-arti, il-mużika jew it-teknoloġija. Dan ix-xogħol huwa important li ma jingħatax marka.

Jekk fid-diskussjoni, jew fix-xogħol supplementari, (li jista' jsir kemm l-iskola, kif ukoll id-dar), joħroġu aspetti li jqajjmu xi preokkupazzjoni, l-għalliem għandu jfittex il-parir tal-professjonisti fl-iskola. Dan il-parir jgħodd għal kull attività.

Attività 2

L-għalliem jikteb fuq *flip chart* dak li l-istudenti jaħsbu li huma t-temi prinċipali tal-plej. L-istudenti jinqasmu fi gruppi żgħar u kull grupp jingħata tema biex joħloq *frozen tableau* tagħha. It-*tableau* ma tridx tkun xena mill-plej. Importanti li l-istudenti ma jiddikustux fit-tul. Kull grupp jipprezenta l-*frozen tableau*. L-għalliem ihegġeg li l-oħrajn biex jaqraw t-*tableau*. X'qed jiġri eżattament? X'qiegħed jgħid il-*body language* u l-kuntatt (jew nuqqas tiegħu) bl-għajnejn? X'qed iħoss kull persuna?

Attività 3

L-għalliem joħloq xena l-qorti fejn l-akkużati huma Alex, il-Ministru u F.Alexander. (Jistgħu jiżdied karattri oħrajn ukoll). Kull akkużat jipprezenta r-raġunijiet tiegħu għall-imġiba tiegħu, u forsi xi raġunijiet mill-passat tiegħu li wassluh għal dak li għamel. Il-bqija tal-klassi huma l-avukati u l-ġurija, li forsi jistgħu jaraw min (jekk hemm xi hadd minhom) li huwa ħati, u għaliex.

Għal iktar tagħrif u għajnuna l-għalliem jista' juża dawn is-siti eletronici: <https://www.anthonymburgess.org/a-clockwork-orange/a-clockwork-orange-on-stage/> u <https://www.lessonplanet.com/teachers/a-clockwork-orange-anticipation-guide-and-4-corners>